

УДК 1:16:316

DOI <https://doi.org/10.24195/spj1561-1264.2024.3.18>**Шабанова Юлія Олександрівна**

доктор філософських наук, професор,
директор Науково-дослідницького центру
«Інститут світової культури»,
професор кафедри музикознавства, композиції
та виконавської майстерності
КЗВО «Дніпровська академія музики» Дніпропетровської обласної ради
вул. Ливарна, 10, Дніпро, Україна
orcid.org/0000-0001-5876-4140

Мечиков Сергій Анатолійович

аспірант другого року навчання ОНП «Філософія»
кафедри філософії і педагогіки
Національного технічного університету «Дніпровська політехніка»
просп. Дмитра Яворницького, 19, Дніпро, Україна
orcid.org/0009-0005-5732-0317

ФЕНОМЕН ПОСТПРАВДИ В МІФОЛОГІЧНОМУ ПРОСТОРИ МЕТАМОДЕРНУ

Актуальність дослідження обумовлена необхідністю осмислення перманентної осциляції метамодерної культури, як підстави для формування феномену постправди в маніпуляційному просторі політичного міфу. *Метою статті* є осмислення поняття постправди та експлікація його змісту в контексті інформаційного здійснення політичного міфу та концепції двосвіття метамодерної культури. *Методи дослідження*: системний аналіз трансформації поняття постправди в умовах метамодерної осциляції; метод деконструкції ментальної дії в формуванні фрагментарного простору постправди; метод інверсії у виявленні перетворення понять істина (true) та правда (truth), з синонічності на змістовну відмінність постправди в умовах відтворення політичного міфу інформаційного простору метамодерну.

Результати дослідження: Феномен постправди досліджується в контексті міфологічного виміру культури метамодерну, спираючись на її осцилятивну специфіку, як коливання між цінностями модерну та їх заперечення постмодерном, в кореляції з неоромантичною трансформацією концепції двосвіття. Осмислення концептуального змісту феномену постправди здійснювалося через виявлення змістовної відмінності понять істина, як предмету філософського аналізу шляхів прагнення до абсолютного, сутнісно реального та правда, що визначає наявний фрагмент дійсності, позиціонує запитаний аспект істини в соціально-обумовленій варіативності («у кожного своя правда») та призводить до легітимізації постправди. Метамодерн відсторонюється як від істини, так й від правди та через осциляцію правда-неправда створює умови для постправди. Постправда визначається як осцилятивний стан між правдою та неправдою, що одночасно містить їх часткові ознаки та характеризується фрагментарністю, недостатністю аргументованості, апеляцією до масової свідомості на тлі емоційних реакцій, які виводяться в статус загальноприйнятої думки. Постправда з одного боку виступає інструментом розколу соціальної єдності через розділення на симпатиків – антипатиків, «своїх та чужих» на підставі трансформації концепції двосвіття, з іншого – створює дискусійне поле для активізації критичного мислення як подолання маніпуляційної природи політичного міфу метамодерну.

Ключові слова: метамодерн, політичний міф, двосвіття, істина, правда, постправда, індивідуальність, особистість, осциляція, ризома.

Вступ. Сучасний соціо-політичний контент метамодерну, який спирається на осциляцію, як позицію, що не стверджує жодної істини, й при цьому не відмовляється від всіх можливих поглядів на неї, на відміну від неґації модерних цінностей постмодерном, непомітно

створює підґрунтя для розквіту феномену «постправди», який в першій чверті ХХІ століття став поширеним конструктом здійснення інформаційного простору. Постправа, як ознака метамодерну, представляється небезпечним явищем, яке не тільки впливає на кардинальні зміни в світогляді, а через специфіку розповсюдження інформації в добу діджиталізації, виконує функцію маніпулювання масовою свідомістю, що стає небезпечною зброєю в розпалюванні конфліктів.

Виходячи з вищенаведеного виникає необхідність філософського осмислення феномену постправди та формування змістовного контенту відповідного поняття. Шляхи вирішення наданої проблеми полягають у вирішенні протиріччя між напрацьованим філософським досвідом опанування істини та явищем постправди, яке відсторонено від істинності набуває в масовій свідомості хибні ознаки «правди» та керує маніпуляційними процесами на різних рівнях соціального буття.

В зв'язку з цим **метою статті** є осмислення поняття постправди та експлікація його змісту в контексті інформаційного поля політичного міфу та концепції двосвіття метамодерної культури. Досягнення наданої мети здійснювалося шляхом вирішення наступних завдань: виявлення специфічних ознак політичного міфу метамодерну; вивчення змістовних передумов формування феномену постправди в контексті неромантичного концепту двосвіття; аналіз виникнення феномену постправди в інформаційному просторі кінця ХХ – начала ХХІ століття на підставі дослідницької літератури з наданої проблематики; експлікація змістовних інтерпретацій понять «істина» та «права» шляхом методів деконструкції та інверсії; обґрунтування поняття пост-правди в контексті його впровадження в інформаційний простір як результат здійснення ризомного принципу формування політичних наративів метамодерну.

Результати дослідження. Наприкінці ХХ століття споглядається поодиноким використанням слово «постправа» в публічному просторі в якості спроби уникнути правди. С. Тесіч у своїй статті в «The Nation» відносно війни в Перській затоці, звертається до наступної риторики американців: «Ми, як вільні люди, добровільно вирішили, що ми хочемо жити у світі постправди» [1]. За думкою української дослідниці Саноцької Н. Я.: «Тут не йшлося про обман, але про загальну поведінку, що послаблює значення правди (колективне бажання конфронтації з дійсністю)» [2, с. 108].

На межі ХХ–ХХІ століття слово постправа все частіше виникає в публічному просторі, але ще не отримує рівня визначеної дефініції. Вперше наукове визначення постправди зустрічаємо в 2016 році в Оксфордському словнику англійської мови, який визначає постправду «словом року», посилаючись на швидке збільшення випадків його використання. Відповідно до Оксфордського словника термін «постправа» «стосується умов, в яких об'єктивні факти менш значимі під час формування суспільної думки, ніж звернення до емоцій і особистих поглядів» [3]. Виходячи з цього визначення можемо підкреслити як найменш дві ознаки постправди: нехтування об'єктивною позицією та акцентуація на суб'єктивній емоційності в сприйнятті та подачі інформації.

В останні роки поняття постправди стає популярним в дослідницькому полі та набуває дискусійні вектори тлумачення. Такі дослідники як Т. Борковський [4] та В. Гевін [5] схиляються до думки що постправа – це вигадане поняття, яке не наповнено новим змістом та використовується з метою пом'якшити поняття «брехня». Такі дослідники як Л. Макінтайр [6], А. Рабин-Хавт [7], Д. Робертс [8], В. Дж. Харсін [9], обґрунтовують поняття постправди як нову форму хиби, навмисно розповсюдженої в політиці, юриспруденції, бізнесі з кон'юнктурними цілями. Вони вважають постправду принципово новим категоріальним визначенням явища сучасного соціально-політичного простору, яке однозначно не відноситься до бінарних опозицій правда – брехня, а займає серединну позицію, набуваючи нової якості.

У вітчизняному дослідницькому колі питання постправди представлено в публікаціях Р. В. Ванджурак [10], О. Ю. Висоцького [11], Т. О. Гайналь І. В. Кучера С. І. Білоус [12], В. Ю. Крикуна [13], Н. Я. Саноцької [2], в яких роздивляються фактори формування та вживання феномену постправди в інформаційному, юридичному та соціальному просторі.

Треба зазначити, що єдиної думки щодо змістовного наповнення поняття «постправди» та його узагальненого визначення навіть натеper в дослідницькому просторі не існує, а сам термін перебуває в стані становлення та потребує наукового осмислення. В цьому зв'язку методологічно виправданим виникає необхідність виявити специфічні ознаки політичного міфу, як дієвої форми впливу на формування масової свідомості в умовах діджиталізації соціокультурних форм прояву доби метамодерну, в якому постправа активно вживана у широкому спектрі соціокультурних комунікацій. Культурфілософи сучасності все більше звертають увагу на політико-міфологічну акцентуацію світоглядної домінанти сьогодення. Перш за все, треба відзначити роботи Ханзі Фрайнахта, політичного філософа і соціолога, який визначає що, «метамодерне суспільство – це суспільство, що слухає» [14]. Відповідно, інформаційний простір, через який відтворюється сучасна політика відіграє провідну роль в формуванні масової свідомості. При цьому філософ, підкреслює, що «основна мета метамодерного політичного проєкту – змінити правила гри», під якою мається на увазі «фундаментальний інтерактивний процес, завдяки якому люди та інші живі істоти або стають щасливими, або страждають» [15]. В цієї позиції, гра імпліцитно містить двоїстість дії та наслідків, як врівноважених конструктивів соціо-культурного процесу [15]. Схожу думку відстоює й Марія Семенова, порівнюючи логоцентричність та імперативність політичного міфу модерну з мінливою структурою та двоїстістю наративів політичного міфу метамодерну [16]. Італійська філософія К'яра Боттічі підкреслює двоїстість політичного міфу метамодерну в хитанні між надзвичайним та банальним, які гнучко перетікають одне в одне, лишаючи масову свідомість «тверезого» відчуття дійсності. «Саме шляхом перетворення банального в надзвичайне і навпаки, – зазначає К. Боттічі, – політичний міф може діяти в межах того, про що не може бути й мови, оскільки воно або не має значення, або є надто важливим, щоб ставити його під сумнів» [17, с. 247].

Продовжуючи ідею «суспільства, що слухає» Ханзі Фрайнахта, британський дослідник Том Дрейтон, виявляє особливості культури метамодерну через перформанс, як «театру, що слухає», в якому усвідомлення, критика та недовіра до певних соціально-політичних наративів наповнили цей театр метамодерним відчуттям осциляції. Суспільство та його віддзеркалення – театр, згідно з автором, водночас переживає піднесення й скепсис, одухотвореність та цинічність, утопію та критику в практичному прояві [18].

Отже, політичний міф метамодерну відображає осцилятивну природу світогляду, який допускає коливання між протилежними та, іноді, несумісними конструктами свідомості, що призводять до розмитості або нівельованої ідентичності та втрати будь-яких стрижневих цінностей, що скріплюють сталу картину світу. В цілому, особливості політичного міфу метамодерну можна характеризувати наступними рисами, на яких зупиняються вище зазначені автори:

- поєднання правди та вигадки;
- домінування ірраціональних аспектів свідомості з акцентом на підвищену емоційність;
- аксіоматичність;
- спрощення опису реальності;
- формування політичної дихотомії «свій-чужий», «ми-вони», «ворог-друг»;
- відсутність домінантних цінностей;
- стирання кордонів між сутнісною реальністю і наявною дійсністю;
- гіпостазування локальних наративів до глобальних смислів;
- переміщення наративів політичного міфу у віртуальну реальність.

Надані характеристики політичного міфу містять небезпеку зближення політичного наративу з ідеологічним та затягування масової свідомості в споживче поле постправди.

Політичний порядок метамодерну характеризується поєднанням протилежних політичних міфів на кшталт гармонійного співіснування міфу про глобалізацію та міфу про ідентичність. Метамодерн виводить на перший план питання про гармонізацію протилежностей у поточному політичному порядку. «Колівання – природний порядок світу», – зазначив, один з культурфілософів метамодерну Лука Тьорнер [19]. Враховуючи неоромантичний поворот як визнання нової чуттєвості у вигляді нової щирості, нової серйозності, нової простоти світоглядними

рисами метамодерну, доцільним є залучення до осмислення природи постправди романтичного концепту двосвіття та його трансформаційного прочитання метамодерном.

Концепт двосвіття поринає в філософські розробки романтичного світогляду, що бере начало в крайньому суб'єктивізмі Й.Г. Фіхте та представлено в роботах Ф.В.Й. Шеллінга, Ф. Шляєрмахера, Ф. Шлегеля, Л. Тіка, в основі яких покладено світоглядний розрив між ідеалом та дійсністю. Романтичне двосвіття – це драматична напруга між протилежностями, що не містять надії на вирішення ідейного конфлікту. В цьому й полягала драма романтичного героя, який втратив надію на досягнення ідеалу. Отже герой романтичного міфу переживає трагедію неможливості примирення двосвіття, про що слушно висловився Ф. Шлегель: «Завжди в становленні, ніколи в досконалості» [20, с. 25].

Метамодерн, після втрати суб'єкту постмодерном, здійснює неромантичний поворот до внутрішньої сутності людини та її глибинних переживань. При цьому неоромантична «втеча» людини метамодерну від мінливої дійсності відбувається за рахунок інтросуб'єктивної домінанти світосприйняття, що виразилась в концепті атопічності людини, яка залишилась на одинці з собою в світі загубленості та невизначеності. Протиріччя світу в XXI столітті набувають ще більших драматичних сценаріїв ніж в XIX, але ж нова та ключова риса метамодерну – осциляція, виступає не тільки стрижнем світоглядної позиції – коливання між цінностями модерну та їх негачії постмодерном, а й в неоромантичній легкості суб'єктивної безпосередності, на кшталт нової щирості та нової серйозності. Метамодерне уявлення про універсум трансформує концепцію двосвіття в латентну можливість примирити протиріччя в їх холономному взаємодовизначенні. Якщо романтизм загострює протиріччя між внутрішнім та зовнішнім світами людини, створюючи драму особистісних переживань, то метамодерний неоромантизм за рахунок осциляції балансує між «надією і меланхолією, розгойдуванням між обізнаністю і простодушністю, емпатією і апатією, цілісністю і розщепленням, ясністю і неоднозначністю, ... в пошуках істини, без очікувань її виявити» [21, с. 75]. В наданому неоромантичному коливанні метамодерну людина втрачає можливість визначення домінантних ціннісних орієнтирів та критичного погляду на соціальну дійсність, й як похідне – опиняється в просторі маніпуляцій політичної міфології, що й визначає «правильне-неправильне», «свого-чужого». Метамодерне двосвіття, з одного боку, має всі шанси народити новий синтез у вигляді холономного мислення, з іншого – містить небезпеку збільшення розриву між істиною та хобою, переходячи в полутона «напів-правди», відповідно принципам «мозаїчної культури» (А. Моль) як особливості метамодерної сучасності. «Таким чином, – зазначає Люка Тьорнер, – метамодерн слід визначити як мінливий стан між і за межами іронії та щирості, наївності та обізнаності, релятивізму та істини, оптимізму та сумніву, у пошуках множинності непорівнянних та невловимих горизонтів. Ми повинні рухатися вперед і вагатися!» [19]. Це вагання між невловимими емоційно-чутливими станами людини, без опори на обґрунтоване дискурсивне мислення, містить вірогідність створення світоглядних умов для розквіту постправди, яка вже далека від пошуку істини.

Виходячи з сепарації питання правди від проблеми істини, поняття постправди вже не дотичне філософським запитам: Що є істина? Постправда полягає скоріше в площині побутового питання: що людям необхідно знати, а що ні? В яких межах шукати правду та що, взагалі, визнавати правдою. Ще Платон в «Державі» порушив питання: в якій мірі люди мають знати правду й хто й як може визначити межі її відкриття. Це призвело до принципового розділення на тих, хто знає істину (мудреці) й тих, кому відкривається правда в межах необхідних для існування, тобто, сучасною мовою, доступ до інформації. Своєрідне античне двосвіття в печері та за її межами. Так формується концепт влади, заснований на знанні одних, обраних й незнанні інших для яких існує, нібито «своя правда», необхідна для світу споживання та зручного існування в світі наявної дійсності, а не реальності (в розумінні Платона). Саме ця «споживча правда» в добу метамодерну трансформується в постправду, в якій допускається все й, при цьому, ніщо не претендує на істинність. Формується та стверджується прагматичний аспект світогляду, якому не потрібно замислюватися

про абсолютну істину, бо це руйнує сталі світоглядні позиції (ідеологічно обумовлену зону комфорту).

Платонівські філософи, що мають бути на верхівці влади й мудро визначати та розширювати межі правди для нижчих шаблів держави, в добу метамодерну перетворились з мудреців на маніпуляторів політичним середовищем, які керуючись зручною для них «правдою» стали «творцями» політичних міфів. Саме в добу метамодерну, який прагне до загальнолюдських цінностей на кшталт стратегії модерну через плюралістичну тактику негації постмодерну, формуються підстави для появи та розквіту постправди.

За рахунок вільного доступу до інформації в епоху діджиталізації створюється нова реальність правди – постправда, як вирваного з об'єктивного контексту, фрагментарного факту, явища, події, що гіпостазується в політичному просторі та стає домінуючим для формування зручного, для певної ідеології, стану масової свідомості. Так концепт постправди стає інструментом соціально-політичних маніпуляцій.

В політичній культурі постмодерну «істина» і «правда» були практично зрівняні як смислові інформаційні феномени. «Істина» з інформації, прийнятої споживачем на віру, поступово перетворювалась на аналог «правди», як версії інформаційної конструкції «тексту», що несе необхідний сенс її прочитання. В добу метамодерну, який в розумінні людської сутності віддає перевагу індивідуальності, а не особистості та маніфестує процеси становлення дивідуальності, як розмитої ідентичності в умовах інформаційного простору, осциляція між істиною та правдою, призводить до заміщення правди постправдою. виправдовується будь-яка думка без об'єктивних поглядів та критичного бачення. Стало очевидним, що медіареальність не відображає об'єктивної дійсності і замість «правди» містить симулякри та симуляції, знаки без референтів [22]. Симулякри свідомо підробляють інформаційну реальність та іноді подають її для сприйняття більш правдоподібною, ніж те, що було насправді або чого не було взагалі. Симулякр є копія без оригіналу. Копія бажаного займає місце оригіналу, якого не існує. Стан політичної культури, коли «істина» втратила роль першооснови пізнання, характеризується вибухом перетворених інформаційних феноменів. В інформаційній сфері поширюється та все більше займає простір поняття «фейку» (підробка, фальшивка). В результаті з'явився сучасний варіант феномену ревізіоністів «боротьби» з фейковими новинами, які так само використовують фейкові контраргументи.

Отже, в умовах метамодерну споглядаємо заміщення правди постправдою, що часто отримує назву фейків. Яким же чином істина та її інтерпретація у вигляді правди, набуває статус постправди, що в сприйнятті споживача займає місце «істини». виявити сутність наданого перетворення допоможе метод деконструкції Ж. Дерріда [23], який слугує способом розуміння ментальної дії, що руйнує смислову цілісність, утворюючи новий ідеологічний контекст, який втрачає моральну універсальність та допускає версію «постправди».

Слідуючи методу деконструкції поняття постправди маємо здійснити «розбирання» конструкції «правди», шляхом розрізнення бінарних опозицій «правда» – «брехня». По суті «брехня» є протилежністю «істини». Але ж нагадаємо, що в англійській мові, так само як в деяких інших іноземних мовах, обидва терміни (істина, правда) мають єдине значення (truth). До того ж «правда» в нашому (україномовному використанні) є більш дотичним питанням соціально-політичного простору, ніж «істина», яка розуміється більш в філософському смислі як прагнення до абсолютного та всезагального, що далеко від прагматичних цілей інформаційних маніпуляцій політичного толку.

Так «брехня» може розумітися як синонім «неправди», якщо розуміти під брехнею – свідомий обман. Але «неправда» може бути й несвідомою, ненавмисною тощо, що перш за все, обумовлено обмеженою освіченістю або не володінням повнотою фактів, не тільки з боку реципієнта інформації, а й всіх учасників її трансляції. Неправда та брехня не є змістовно тотожними. Так само як «правда» та «постправда» не можуть однозначно розумітися як протилежності. «Постправда» не завжди є навмисною «брехнею», тобто «неправда», а скоріше феномен несвідомого його використання, прийнятих на віру частин недостовірної інформації. Виходячи

з логоцентризму класичної раціональності, «істина», «правда» протиставляються «хибі», «неправді». Для метамодерну логоцентризм не виключається з поля реалізації його стратегії прагнення до вищих та загально універсальних цінностей, але ж при цьому постмодерна тактика вносить свої корективи в тлумачення бінарних опозицій «правда» – «неправда». Логоцентризм вибудовує ціннісну ієрархію понять: «правда» – досконала і висока, «брехня» – ущербна і низька. Згідно Дерріда, подібне мислення задано логоцентризмом політичних висловлювань, якому автор методу деконструкції протиставляє нове смислопокладання, яке іде не від логосу, а від тексту («все є текст» за Дерріда), завдяки чому «правда» й «постправда» ціннісно зрівнюються. «Правда» і «постправда» позначають той «реальний» сенс, який вкладає в них споживач, непомітно схилиючись до суб'єктивної реальності «постправди». Таким чином постправда у політичній культурі метамодерну вже не є антиподом правди (яка згідно з логоцентризмом має бути «неправдою»), а навпаки набуває синонічного змісту рівноправних смислових феноменів з правдою

Слідуючи інверсії, в силу смислового перегортання, опозиція понять втрачає ціннісну значимість, а в умовах осциляції метамодерну монополія правди на істину втрачається. «Істинна правда» перетворюється на «постправду». «Правда» та «постправда» тепер не протиставляються один одному у політичному дискурсі як абсолютні феномени та архетипічні репрезентації «добра» та «зла». Формується метамодерний простір осциляції між чисельними «постправами», що втратили атрибут моральної винятковості та набули статус інформаційної відносності як такої. «Постправда» – всього лише умовна «правда» споживача інформації, що формує можливості до розквіту нескінченних приватних інтерпретацій, відірваних від конструктивної значущості та причетності до безумовної істини. Тим самим «правда» розвінчується під час операції деконструкції, а інверсія проявляється у підміні «правди» на «постправду». Як інверсивний інформаційний феномен «постправда» утворює «текст», в якому місце «великого проекту», що керується вертикально, зверху, займає прямий «текст», конституований тим суб'єктом, який сприймає інформацію. В результаті суб'єкт сприйняття втрачає якість реципієнта і сам стає «текстом». Метамодерн, що однозначно пов'язаний із епохою діджиталізації, згідно стратегії модерну прагне до істини, але ж постмодерна тактика (деконструкції та інверсії) створює умови, того, що «істину» може запропонувати будь-який блогер в соцмережах. Зі зміною вертикального «спущення» інформації, обумовленої монодичністю світоглядних вимірів всіх премодерних та модерних культурних епох на горизонтальний спосіб розповсюдження інформації нелінійним «ризомним» способом, завдяки чому й формуються умови заміщення «правди» на «постправду» в мозаїчності інформаційного простору, можна ознайомитися в роботі «Соціальні мережі в антропологічному вимірі метамодерну» [24]. Сьогодні будь-який блогер, чи автор сторінки в Facebook, Instagram тощо отримує необмежені можливості подання недостовірної, викривленої, неперевіреної інформації, не відповідаючи за істинність авторської інтерпретації. В метамодерні, який допускає все, кожен може мати свою читацьку думку, яка передається у вигляді «тексту» (візуального, вербального тощо) новим читачам, оскільки останні читають та сприймають те, що й хотіли прочитати, виходячи з ризомних зв'язків та притягування подібної інформації за принципом Youtube.

Тож текстуальність на основі «постправди» – не оригінал, а копія, яка не має референта в об'єктивній дійсності. Такого роду «текст» стає самореференційним, він представляє лише часткову версію політичної (чи будь-якої соціальної) дійсності, а не «кальку» офіційно домінуючого нарративу. Світ політики сприймається у вигляді захоплюючого серіалу, який кожен може обирати за своєю симпатією та інтересами. «Постправда» обирається за принципом подобається – не подобається, а не істинно – неістинно. В добу метамодерну постправда виходить з зони фактів та аргументів та все більше здійснюється в емоційному та чутливому просторі споживача, відповідно до характерної риси метамодерну «щирої чутливості», моральна якість якої не завжди враховується. Та чи інша подія, особа тощо, може визивати симпатію за скритими психологічними причинами. Так пояснюється вибір масами представників влади й майже президентів, відношення до політичних подій за емоційними ознаками, а не

логічними обґрунтуваннями. Світ інформації надає мозаїчну палітру, яку більшість споживачів не в змозі критично переробити та зпродувати власну обґрунтовану думку. Відкритість поглядів, публічна чуттєвість, іноді хибна й не завжди щира, підкупає споживача й вирішує його політичний вибір.

На цьому тлі, конструкція влади, що впливає на свідомість своєю архетиповою силою примусу, трансформується в нагромадження частин з «розібраного» цілого. Загубленість пересічного споживача інформації в медійних продуктах «постправди» сприяє поширенню маніпуляційних технологій в політиці та соціокультурному просторі сучасності в цілому. Як реакція на цю загубленість формується тенденція до аполітичності, що все більш поширюється у більшості європейських країнах. Так створюється небезпечна ситуація, коли громадянин держави залишається на рівні споживчих інтересів комфортного виживання, не бажаючи мислити про дальні цілі та еволюційні цінності.

Висновки. Виходячи з вищенаведеного зазначимо, що феномен постправди, який виникає в межах постмодерну, в добу метамодерну набуває широкого поширення за рахунок змістовної девальвації політичного міфу, ознаки якого спрощують та фрагментують міфологічні наративи сучасності. Осцилятивна природа метамодерного світогляду, відновлює та трансформує романтичний концепт двосвіття, який в неоромантичному прочитанні метамодерну втрачає творчу напругу між бінарними опозиціями й несе в собі загрозу втрати цілісної репродукції смислів завдяки перманентному коливанию та константній невизначеності.

Постправда – поширене явище інформаційного простору метамодерну, що позиціонує новий тип подачі викривленої інформації та не є аналогом ані правди, ані неправди. Постправду можна визначити як форму ідеологічної заангажованості та переконання в хибних речах та поглядах всупереч об'єктивних обґрунтувань. Постправда створює ілюзію правди для певної групи симпатиків, що сприймають інформацію некритично та переважно емоційно. Успішність розповсюдження постправди полягає в домінуванні психологічного впливу, спрямованого на формування масової думки на рівні підсвідомості. Авторами постправди в добу метамодерну може стати будь-яка людина, завдяки горизонтальній побудові ризомних конструкцій соціальних мереж та розвинутої системи пропаганди в ЗМІ.

В добу метамодерну концепт постправди формується на підставі фрагментарних фактів або явищ, які використовуються для узагальнених висновків. В результаті інверсії постправда, що є фейком, брехнею або хибою, набуває статус «нібито правди» або «напівправди», витискаючи з свідомого життя суспільства глибинну та визначальну ознаку людини – потяг до істини. Ознаками постправди є фрагментарність або вибірковість фактичного матеріалу, недостатня аргументованість, апеляція до масової свідомості на тлі емоційних реакцій, набуття трендового статусу в суспільстві, що на підсвідомості споживача сприймається як загальноприйнята думка, яка вже не піддається сумніву. Розповсюдження постправди за ризомним, нелінійним принципом здійснюється за ознаками «симпатія – антипатія» та сприяє розділенню суспільства на «своїх та чужих». Множинність та поліверсійність постправд в мозаїчній архітектурі інформаційного простору метамодерну з одного боку провокує до створення агресивного ставлення прихильників однієї постправди по відношенню до протилежних поглядів, з іншого – сприяє формуванню дискусійного поля між прихильниками різних постправд та можливості долучити критичне мислення для аналізу сучасних подій.

Проблема феномену постправди полягає в тому, що виокремлена думка сприймається безперечно її поборниками як правда й не викликає сумніву або прагнення для критичного переосмислення. Це породжує небезпеку використання постправди для маніпуляційних дій на користь кон'юнктурних цілей політики, бізнесу, суспільства в цілому, як на державному, так й на світовому вимірі. Подолання негативної тенденції розповсюдження постправди в сучасному суспільстві можливо на підставі підвищеної уваги до морально-етичного аспекту освітніх просторів щодо формування відповідальності людини на всіх рівнях соціокультурного здійснення. В цьому зв'язку, перспективи розвитку наданої дослідницької теми мають полягати в площині морально-ціннісного аспекту освіти в добу метамодерну.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Tesich S. A Government of Lies. *The Nation*. – January 6–13, 1992. P. 12–15.
2. Саноцька Н. Я. Контури постправди в інформаційному суспільстві. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. Вип. 20. 2017. С. 108–111.
3. Oxford Dictionary of English, 2016. URL: / <https://en.oxforddictionaries.com/definition/post-truth> Дата звернення: 6.05.2024
4. Borkowski T. Brzytwa Ockhama przeciwko postprawdzie / *Postprawda w dyskursie publicznym Akademia Ignatianum w Krakowie*. 2017. P. 17–18.
5. Gewin V. Communication: Post-truth predicaments / *Nature*. 2017. P. 425–427.
6. Макінтайр Л. *Постправа*. – Київ : ArtHuss. 2021. 208 с.
7. Rabin-Havt A. Lies, Incorporated: The World of Post-Truth Politics. 2016. URL: <https://www.amazon.com/Lies-Incorporated-World-Post-Truth-Politics/dp/0307279596> Дата звернення: 12.06.2024
8. Roberts D. Post-truth politics. *Grist*. Apr 1, 2010. URL: / <http://grist.org/article/2010-03-30-post-truth-politics/> Дата звернення: 5.06.2024
9. Harsin J. Regimes of Posttruth, Postpolitics, and Attention Economies. *Communication, Culture & Critique*. № 8 (2). 2015. – P. 327–333.
10. Ванджурак, Р. Вплив постправди на суддівський розсуд: минуле, сьогодні, майбутнє. *Філософські та методологічні проблеми права*. № 1 (25). 2023. – С. 102–109.
11. Висоцький О. Ю. Постправа: концептуальні та праксеологічні виміри. / *Грані*. № 10. Том 21. (2018) – С. 128–133.
12. Гайналь Т. О., Кучера І. В., Білоус С. І. Епоха постправди: фактори виникнення і виживання. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. № 36. 2022. С. 15–20.
13. Крикун В. Ю. Постправа: сутність та перспективи / *Людинознавчі студії*. Серія «Філософія». Випуск 41. 2020. С. 213–227.
14. Freinacht H. *The Listening Society: A Metamodern Guide to Politics*. Book One (Metamodern Guides 1) – Metamoderna ApS, 2017. 414 p.
15. Freinacht H. You're not metamodern before you understand this. Part 1: Game Change URL: <https://metamoderna.org/youre-not-metamodern-before-you-understand-this-part-1-game-change/> Дата звернення: 4.06.2024
16. Semenowa M. *The Role of Political Myth in the Modern Political Order of the Metamodern*. Our Knowledge Publishing. 2021. 52 p.
17. Bottici C. *A Philosophy of Political Myth*. Cambridge University Press. 2007. 286 p.
18. Drayton T. *The Listening Theatre: a Metamodern Politics of Performance*. URL: <https://www.performancephilosophy.org/journal/article/view/200/305> Дата звернення: 12.06.2024
19. Turner L. *The Metamodernist Manifesto*. Metamodernism. URL: <http://www.metamodernism.org> Дата звернення: 10.05.2024
20. Schlegel F. *Athenaeum Fragments*. Philosophical Fragments. London: University of Minnesota Press. 2020. P. 18–85.
21. Vermeulen T., Akker R. Notes on metamodernism. *Journal of Aesthetics & Culture*. V 2. 2010. P. 56–77.
22. Baudrillard J. *Simulacra and Simulation*. – University of Michigan Press. 1994. 164 p.
23. Derrida J. *On Grammatology*. JHU Press. 2016. 360 p.
24. Shabanova Yu. O. Social networks in the anthropological dimension of metamodern. *Digital transformations in culture*. – Riga: Baltija Publishing. 2023. P. 330–346.

REFERENCES

1. Tesich, S. (1992) *A Government of Lies* in: *The Nation*. – January 6–13, – P. 12–15.
2. Sanotska, N. Ya. (2017) Kontury postpravdy v informatsiinomu suspilstvi. [Contours of post-truth in the information society. in: Actual problems of philosophy and sociology] in: Aktualni problemy filosofii ta sotsiologii. Vyp. 20. S. 108–111. [in Ukrainian]
3. Oxford Dictionary of English (2016) [Elektronnyi resurs]. URL: / [dhttps://en.oxforddictionaries.com/definition/post-truth](https://en.oxforddictionaries.com/definition/post-truth)

4. Borkowski, T. (2017) Brzytwa Ockhama przeciwko postprawdzie [Ockham's Razor against post-truth] in: Postprawda w dyskursie publicznym Akademia Ignatianum w Krakowie [Post-truth in public discourse Ignatianum Academy in Krakow] P. 17–18. [in Polish].
5. Gewin, V. (2017) *Communication: Post-truth predicaments* in: Nature. – P. 425–427.
6. Makintair, L. (2021) *Postpravda* [Post-truth] – Kyiv : ArtHuss., 208 s. [in Ukrainian]
7. Rabin-Havt, A. (2016) *Lies, Incorporated: The World of Post-Truth Politics* [Elektronnyi resur] URL: / <https://www.amazon.com/Lies-Incorporated-World-Post-Truth-Politics/dp/0307279596>
8. Roberts, D. (2010) *Post-truth politics* in: «Grist», [Elektronnyi resurs] <http://grist.org/article/2010-03-30-post-truth-politics/>
9. Gaynal, T. O. ; Kuchera. I. V. ; Bilous, S. I. (2022) *Epoha postpravdi: faktori viniknennya I vizhivannya*. [Post-truth era: factors of emergence and survival.] in: *Aktualni problemy filosofii ta sotsiologii*. #36. – S. 15–20. [in Ukrainian]
10. Harsin, J. (2015) *Regimes of Posttruth, Postpolitics, and Attention Economies* in: *Communication, Culture & Critique*. 8 (2) – P. 327–333
11. Vandzhurak, R. (2023) *Vplyv postpravdy na suddivskyi rozsud: mynule, sohodennia, maibutnie*. [Post-truth influence on judicial discretion: past, present, future] in: *Filosofski ta metodolohichni problemy prava*. № 1 (25). – S. 102–109. [in Ukrainian]
12. Vysotskyi, O. Yu. (2018) *Postpravda: kontseptualni ta prakseolohichni vymiry*. [Post-truth: conceptual and praxeological dimensions] in: *Hrani*. № 10. Tom 21. S. 128–133. [in Ukrainian]
13. Hainal, T. O., Kuchera I. V., Bilous S. I. (2022). *Epokha postpravdy: faktory vynyknennia i vyzhyvannia*. [Post-truth era: factors of emergence and survival]. In: *Aktualni problemy filosofii ta sotsiologii* [Actual problems of philosophy and sociology] № 36. S. 15–20 [in Ukrainian]
14. Krykun, V. Yu. (2020) *Postpravda: sutnist ta perspektyvy* [Post-truth: the essence and perspectives] in: *Liudynoznavchi studii*. [Humanities studies] Seria «Filosofia». Vypusk 41. S. 213–227. [in Ukrainian]
15. Freinacht H. (2017). *The Listening Society: A Metamodern Guide to Politics*. Book One (Metamodern Guides 1). Metamoderna ApS, 414 p.
16. Freinacht, H. (2015) You're not metamodern before you understand this. Part 1: Game Change URL: <https://metamoderna.org/youre-not-metamodern-before-you-understand-this-part-1-game-change/>
17. Semenowa, M. (2021) *The Role of Political Myth in the Modern Political Order of the Metamodern*. Our Knowledge Publishing. 52 p.
18. Bottici, C. (2007) *A Philosophy of Political Myth*. Cambridge University Press. 286 p.
19. Drayton, T. (2018) *The Listening Theatre: a Metamogern Politics of Performance*. URL: <https://www.performancephilosophy.org/journal/article/view/200/305>
20. Turner, L. (2011) *The Metamodernist Manifesto*. Metamodernism. URL: <http://www.metamodernism.org>
21. Schlegel, F. (2020) *Athenaeum Fragments*. In: *Philosophical Fragments*. London: University of Minnesota Press. P. 18–85.
22. Vermeulen T., Akker R. (2010) *Notes on metamodernism*. In: *Journal of Aesthetics & Culture*. V 2. P. 56-77
23. Baudrillard, J. (1994) *Simulacra and Simulation*. University of Michigan Press. 164 p.
24. Derrida, J. (2016). *On Grammatology*. JHU Press. 360 p.
25. Shabanova Yu. O. Social networks in the anthropological dimension of metamodern. *Digital transformations in culture*. – Riga: Baltija Publishing. 2023. – P. 330–346.
26. Shabanova, Yu. O. (2023) *Social networks in the anthropological dimension of metamodern*. In: *Digital transformations in culture*. Riga: Baltija Publishing. P. 330–346.

Shabanova Yuliia Oleksandrivna

Doctor of Philosophical Sciences, Professor,
Director of the Scientific Research Center
"Institute of World Culture"
Professor of the Department of Musicology
Composition and Performing Mastery
Dnipro Academy of Music
10, Lyvarna str., Dnipro, Ukraine
orcid.org/0000-0001-5876-4140

Mechykov Serhii Anatoliyovych

Postgraduate student at the second year of study ESP "Philosophy"
Department of Philosophy and Pedagogy
Dnipro University of Technology,
19, Dmytra Yavornytskoho ave., Dnipro, Ukraine
orcid.org/0009-0005-5732-0317

PHENOMENON OF POST-TRUTH IN THE MYTHOLOGICAL SPACE OF METAMODERN

The relevance of the research is determined by the need to understand the permanent oscillation of metamodern culture, as a basis for the formation of the post-truth phenomenon in the manipulated space of the political myth. The purpose of the article is to understand the concept of post-truth and explain its content in the context of the information implementation of the political myth and the concept of the bi-worldness of metamodern culture. Research methods: systematic analysis of the transformation of the concept of post-truth in the conditions of metamodern oscillation; the method of deconstruction of mental action in the formation of the fragmentary space of post-truth; the method of inversion in revealing the transformation of the concepts of true and truth, from synonymy to the substantive difference of post-truth in the conditions of reproduction of the political myth of the information space of metamodernity.

Research results: The phenomenon of post-truth is investigated in the context of the mythological dimension of metamodern culture, based on its oscillatory specificity, as oscillations between modern values and their denial by postmodernism, in correlation with the neo-romantic transformation of the concept of bi-worldness. The understanding of the conceptual content of the post-truth phenomenon was carried out through the identification of the meaningful difference between the concepts of true, as the subject of a philosophical analysis of the ways of striving for the absolute, essentially real and truth, which defines the existing fragment of actuality, positioning the requested aspect of true in socially conditioned variability ("everyone has his own truth") and leads to the legitimization of post-truth. Metamodern distances itself from both truth and true and, through the oscillation between truth and falsehood, creates the conditions for post-truth. Post-truth is defined as an oscillating state between truth and untruth, which at the same time contains their partial signs and is characterized by fragmentation, lack of argumentation, appeal to mass consciousness against the background of emotional reactions, which are brought to the status of generally accepted opinion. Post-truth, on the one hand, acts as a tool for the division of social unity through the division into sympathizers – anti-sympathizers, "own and foreign" on the basis of the transformation of the concept of bi-worldness, on the other hand, it creates a debatable field for the activation of critical thinking in order to overcome the manipulative space of the political myth of metamodern.

Key words: metamodern, political myth, bi-worldness, truth, true, post-truth, individuality, personality, oscillation, rhizome.